

ДФСУ підготувало узагальнюючу консультацію щодо військового збору

Державна фіскальна служба підготувала проект Узагальнюючої податкової консультації щодо оподаткування доходів фізичних осіб військовим збором. Подаємо консультацію у систематизованому вигляді.

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ ДФСУ

____.____. 2015 № ____

Узагальнююча податкова консультація

щодо оподаткування доходів фізичних осіб військовим збором

В Узагальнюючій податковій консультації вживаються такі скорочення:

Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI зі змінами та доповненнями – ПКУ;

Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 року № 2456-VI зі змінами та доповненнями – БКУ;

Закон України від 31 липня 2014 року № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» – Закон № 1621;

Закон України від 28 грудня 2014 року № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» – Закон № 71;

Закон України від 12 липня 2001 року № 2658-III «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» – Закон № 2658.

Законом № 1621 підрозділ 10 розділу XX Перехідних положень ПКУ доповнено пунктом 16¹, яким тимчасово, до 1 січня 2015 року, встановлено військовий збір (далі – збір).

Законом № 71 оподаткування військовим збором подовжено до набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних сил України (пункт 16¹ підрозділ 10 розділу XX Перехідних положень ПКУ).

Платниками збору є особи, визначені пунктом 162.1 статті 162 цього ПКУ (підпункт 1.1 пункт 16¹ підрозділу 10 ПКУ), а саме:

фізична особа – резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;

фізична особа – нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;

податковий агент.

Об'єктом оподаткування військовим збором є доходи, визначені статтею 163 ПКУ (підпункт 1.2 пункт 16¹ підрозділу 10 розділу XX ПКУ).

Для резидента – це загальний місячний (річний) оподатковуваний

дохід; доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання); іноземні доходи – доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України.

Об'єктом оподаткування нерезидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні; доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання) (стаття 163 ПКУ).

Перелік доходів, що включаються до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку, визначено підпунктами 164.2.1 – 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПКУ. Крім того, до цього переліку включаються інші доходи, крім зазначених у статті 165 ПКУ, що передбачені підпунктом 164.2.20 пункту 164.2 статті 164 ПКУ.

Відповідно до підпункту 164.1.3 пункту 164.1 статті 164 ПКУ загальний річний оподатковуваний дохід дорівнює сумі загальних місячних оподатковуваних доходів, іноземних доходів, отриманих протягом такого звітного податкового року, доходів, отриманих фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності згідно із статтею 177 ПКУ, та доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність згідно із статтею 178 ПКУ.

Об'єктом оподаткування фізичної особи – підприємця є чистий оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручка у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи – підприємця (пункт 177.2 статті 177 ПКУ).

Для фізичної особи, яка провадить незалежну професійну діяльність, оподатковуваним доходом вважається сукупний чистий дохід, тобто різниця між доходом і документально підтвердженими витратами, необхідними для провадження певного

виду незалежної професійної діяльності (пункт 178.3 статті 178 ПКУ).

Слід враховувати, що у разі неотримання довідки про взяття на облік особою, яка провадить незалежну професійну діяльність, об'єктом оподаткування є доходи, отримані від такої діяльності без урахування витрат, тобто військовий збір буде нараховуватись на річний дохід без урахування витрат.

Отже, об'єктом оподаткування військовим збором є доходи, перелік яких визначений пунктом 164.2 статті 164 ПКУ, у т.ч. доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання) а також іноземні доходи. Крім того, об'єктом оподаткування є чистий оподатковуваний дохід або сукупний чистий дохід, який отримує відповідно фізична особа – підприємець або фізична особа, яка провадить незалежну професійну діяльність. При цьому для визначення об'єкта оподаткування до вказаних доходів мають бути застосовані норми окремих статей розділу IV ПКУ.

Ставка збору складає 1,5 відс. об'єкта оподаткування, визначеного підпунктом 1.2 цього пункту (підпункт 1.3 пункт 16¹ підрозділу 10 розділу XX ПКУ).

Відповідно до підпункту 1.4 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX ПКУ нарахування, утримання та сплата (перерахування) військового збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому статтею 168 ПКУ, за ставкою, визначеною підпунктом 1.3 цього пункту.

Зокрема, підпунктом 168.1.1 пункту 168.1 статті 168 ПКУ передбачено, що податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника, зобов'язаний утримувати збір із суми такого доходу за його рахунок.

Порядок сплати (перерахування) збору до бюджету визначено пунктом 168.4 статті 168 ПКУ, відповідно до підпункту 168.4.1 якого збір, утриманий з доходів резидентів та нерезидентів,

зараховується до бюджету згідно із БКУ.

Так, частину другу статті 29 БКУ доповнено пунктом 1², яким передбачено, що до доходів загального фонду Державного бюджету України належить військовий збір, що сплачується (перераховується) згідно з пунктом 16¹ підрозділу 10 розділу XX ПКУ.

Відповідно до пунктів 4 і 5 статті 45 БКУ податки і збори (обов'язкові платежі) та інші доходи державного бюджету зараховуються безпосередньо на єдиний казначейський рахунок і не можуть акумулюватися на рахунках органів, що контролюють справляння надходжень бюджету (за винятком установ України, які функціонують за кордоном). При цьому, податки і збори (обов'язкові платежі) та інші доходи державного бюджету визнаються зарахованими до державного бюджету з дня зарахування на єдиний казначейський рахунок.

Водночас статтею 64 БКУ визначено, що податок на доходи фізичних осіб податковим агентом – юридичною особою (її філією, відділенням, іншим відокремленим підрозділом) чи представництвом нерезидента – юридичної особи зараховується до відповідного бюджету за їх місцезнаходженням (розташуванням) в обсягах податку, нарахованого на доходи, що виплачуються фізичній особі.

Крім того, згідно з підпунктом 168.4.3 пункту 168.4 статті 168 ПКУ суми податку на доходи, нараховані відокремленим підрозділом на користь фізичних осіб, за звітний період перераховуються до відповідного бюджету за місцезнаходженням такого відокремленого підрозділу. При цьому податок на доходи, нарахований працівникам неуповноваженого відокремленого підрозділу, юридична особа перераховує до місцевого бюджету за місцезнаходженням такого неуповноваженого відокремленого підрозділу. Ця норма регламентує порядок перерахування податку на доходи фізичних осіб до місцевого бюджету. Оскільки збір зараховується до державного бюджету, встановлена в абзаці

другому підпункту 168.4.3 пункту 168.4 статті 168 ПКУ норма не може бути використана для військового збору.

Таким чином, юридична особа або її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ, який уповноважений нараховувати (надавати, виплачувати) доходи, перераховує військовий збір як за себе, так і за неуповноважений відокремлений підрозділ до бюджету за своїм місцем розташування.

При цьому слід звернути увагу, що відповідно до підпункту 168.1.2 пункту 168.1 статті 168 ПКУ податок сплачується (перераховується) до бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Банки приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання розрахункового документа на перерахування цього податку до бюджету.

Отже, банки при прийомі платіжних документів на виплату доходів на користь платників повинні дотримуватись підпункту 168.1.2 пункту 168.1 статті 168 ПКУ щодо одночасного подання розрахункового документа на перерахування до бюджету податку на доходи фізичних осіб та військового збору.

Разом з цим, платник, що отримує доходи від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи, зобов'язаний включити суму таких доходів до загального річного оподаткованого доходу та подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також сплатити військовий збір з таких доходів (підпункт 168.2.1 пункт 168.2 статті 168 ПКУ).

Підпунктом 1.5 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX ПКУ передбачено, що відповідальними за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) збору до бюджету згідно зі статті 171 ПКУ з доходів у вигляді заробітної плати, є роботодавець, який виплачує такі доходи на користь платника; з інших доходів є податковий агент – для оподатковуваних доходів з джерела їх походження в Україні; платник – для іноземних доходів та доходів, джерело виплати яких належить особам, звільненим від

обов'язків нарахування, утримання або сплати (перерахування) збору до бюджету.

Відповідно до підпункту 1.6. пункту 16¹ підрозділу 10 розділу ХХ ПКУ платники збору зобов'язані забезпечувати виконання податкових зобов'язань у формі та спосіб, визначені статтею 176 ПКУ.

Обов'язки податкового агента щодо забезпечення виконання ним податкових обов'язків визначено пунктом 176.2 статті 176 ПКУ, а саме своєчасно та повністю нараховувати, утримувати та сплачувати (перераховувати) до бюджету збір з доходу, що виплачується на користь платника та оподатковується до або під час такої виплати за її рахунок; подавати у строки, встановлені ПКУ для податкового кварталу, податковий розрахунок суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників, а також суми утриманого з них податку (збору) до контролюючого органу за місцем свого розташування.

Згідно з абзацом «а» пункту 176.1 статті 176 ПКУ платники – фізичні особи зобов'язані вести облік доходів і витрат в обсягах, необхідних для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу, якщо такий платник зобов'язаний відповідно до цього розділу подавати декларацію.

Форми та порядок ведення такого обліку визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Крім того, відповідно до абзацу «в» пункту 176.1 статті 176 ПКУ платники – фізичні особи зобов'язані подавати податкову декларацію за встановленою формою у визначені строки у випадках, коли згідно з нормами цього розділу таке подання є обов'язковим.

Запитання 1. Чи підлягають оподаткуванню військовим збором доходи, нараховані до 01.01.2015, а виплачені після 01.01.2015, які до 01.01.2015 не оподатковувалися збором?

Закон № 71 набрав чинності з 01 січня 2015 року.

Згідно із статтею 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Статтею 58 Конституції України закріплено один з найважливіших принципів права – закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі. Це означає, що вони поширюють свою дію тільки на ті стосунки, які виникли після набуття чинності законів і інших нормативно-правових актів.

Оскільки податковий агент зобов'язаний утримувати військовий збір при нарахуванні доходів, визначених у підпункті 1.2 пункту 16¹ підрозділу 10 Розділу XX ПКУ, то нараховані до 01.01.2015 доходи, але виплачені після 01.01.2015, не підлягають оподаткуванню військовим збором. Водночас суми доходів, нараховані після 01.01.2015 за періоди до 01.01.2015, підлягають оподаткуванню військовим збором на загальних підставах.

Запитання 2. Чи слід застосовувати норми пункту 164.5 статті 164 ПКУ під час оподаткування військовим збором доходу, отриманого у негрошовій формі?

Норми пункту 164.5 статті 164 ПКУ застосовуються під час нарахування доходу у будь-якій негрошовій формі для визначення бази оподаткування доходу податком на доходи фізичних осіб.

Пунктом 16¹ підрозділу 10 ПКУ для військового збору застосування коефіцієнта, визначеного пунктом 164.5 статті 164 ПКУ, не передбачено.

Запитання 3. Який дохід фізичної особи – підприємця та фізичної особи, яка провадить незалежну професійну діяльність, підлягає оподаткуванню військовим збором?

Фізичні особи – підприємці, крім тих, що обрали спрощену систему, за результатами звітного податкового року самостійно розраховують військовий збір у розмірі 1,5 відсотка чистого оподаткованого доходу, відображають в річній податковій декларації та сплачують у терміни, передбачені для сплати податку на доходи фізичних осіб за відповідний період.

Фізичні особи, які здійснюють незалежну професійну діяльність, за результатами звітного податкового року самостійно розраховують суму військового збору в розмірі 1,5 відсотка сукупного чистого доходу, відображають у річній податковій декларації та сплачують у терміни, передбачені для сплати податку на доходи фізичних осіб за відповідний період.

Першим звітним податковим періодом для нарахування військового збору з доходів фізичних осіб – підприємців та фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, є 2015 рік.

Терміни сплати військового збору:

для фізичних осіб – підприємців, – до 19 лютого 2016 року;

для фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, – до 1 серпня 2016 року.

Щодо утримання податковими агентами військового збору при виплаті доходів фізичним особам – підприємцям або фізичним особам, які провадять незалежну професійну діяльність.

Пунктом 177.8 статті 177 ПКУ визначено, що під час нарахування (виплати) фізичній особі – підприємцю доходу від здійснення нею підприємницької діяльності, суб'єкт господарювання та/або самозайнята особа, які нараховують (виплачують) такий дохід, не утримують податок на доходи у джерела виплати, якщо фізичною особою – підприємцем, яка отримує такий дохід, надано

копію документа, що підтверджує її державну реєстрацію відповідно до закону як суб'єкта підприємницької діяльності.

Відповідно до пункту 178.5 статті 178 ПКУ встановлено, що під час виплати суб'єктами господарювання – податковими агентами фізичним особам, які провадять незалежну професійну діяльність, доходів, безпосередньо пов'язаних з такою діяльністю, податок на доходи у джерела виплати не утримується в разі надання такою фізичною особою копії довідки про взяття її на податковий облік як фізичної особи, яка провадить незалежну професійну діяльність.

Тобто, суб'єкти господарювання та/або самозайняті особи, які виплачують доходи фізичним особам – підприємцям або фізичним особам, які провадять незалежну професійну діяльність, за здійснення ними своєї діяльності, не є податковими агентами щодо таких доходів.

Отже, з метою уникнення подвійного оподаткування військовий збір не утримується суб'єктами господарювання та/або самозайнятими особами при виплаті доходів фізичним особам – підприємцям або фізичним особам, які провадять незалежну професійну діяльність, за здійснення ними своєї діяльності, якщо фізичною особою надано копію документа, що підтверджує її державну реєстрацію відповідно до закону як суб'єкта підприємницької діяльності, або копію довідки про взяття її на податковий облік як фізичної особи, яка провадить незалежну професійну діяльність.

Запитання 4. Яким чином оподатковується військовим збором дохід, отриманий фізичною особою – резидентом (нерезидентом) від продажу (обміну) об'єктів нерухомого майна?

Підпунктом 1.2 п. 16¹ підрозділу 10 розділу ХХ ПКУ встановлено, що об'єктом оподаткування військовим збором є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід, до якого

згідно з підпунктом 164.2.4 пункту 164.2 статті 164 ПКУ включається частина доходу від операцій з нерухомим майном, розмір якої визначається положеннями статті 172 ПКУ.

Статтею 172 ПКУ визначено порядок оподаткування операцій з продажу (обміну) нерухомого майна, відповідно до якої дохід, отриманий платником податку – резидентом (нерезидентом) від продажу нерухомого майна, з урахуванням норм пункту 172.1 цієї статті не оподатковується.

Водночас, дохід, отриманий від продажу (обміну) нерухомого майна платником податку – резидентом, який визначається згідно з пунктом 172.2 статті 172 ПКУ, оподатковується за ставкою 5 відсотків. Дохід від операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого майна, що здійснюються фізичними особами – нерезидентами, оподатковується відповідно до пункту 172.9 статті 172 ПКУ в порядку, встановленому для резидентів, за ставками 15(20) відсотків, визначеними пунктом 167.1 статті 167 ПКУ.

Дохід від продажу (обміну) об'єкта нерухомості визначається виходячи з ціни, зазначеної в договорі купівлі-продажу, але не нижче оціночної вартості такого об'єкта, розрахованої органом, уповноваженим здійснювати таку оцінку відповідно до Закону № 2658 (пункт 172.3 статті 172 ПКУ).

Враховуючи викладене, оскільки об'єктом оподаткування військовим збором є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід фізичної особи – резидента (нерезидента), до якого включається частина доходу від операцій з нерухомим майном, розмір якої визначається згідно з положеннями статті 172 ПКУ, то сума такого доходу оподатковується військовим збором за ставкою 1,5 відсотка.

Разом з тим, не є об'єктом оподаткування військовим збором сума доходу, отримана фізичною особою – резидентом (нерезидентом) від операцій з продажу (обміну) нерухомого

майна відповідно до п. 172.1 ст. 172 ПКУ.

Запитання 5. Який чином сплачується військовий збір у разі нотаріального оформлення об'єктів спадщини, посвідчення договорів купівлі – продажу нерухомого (рухомого) майна, договорів дарування?

Згідно з підпунктом 168.4.8 пункту 168.4 статті 168 ПКУ відповідальність за своєчасне та повне перерахування сум податку (збору) до відповідного бюджету несе фізична особа у випадках, визначених розділом IV ПКУ.

Так, пункту 172.4 статті 172 та пункту 173.4 статті 173 ПКУ передбачено, що під час проведення операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого (рухомого) майна між фізичними особами нотаріус посвідчує відповідні договори за наявності документа про сплату податку до бюджету стороною (сторонами) договору.

Крім того, пунктом 174.3 статті 174 ПКУ встановлено, що дохід у вигляді вартості успадкованого майна (кошти, майно, майнові чи немайнові права) у межах, що підлягає оподаткуванню, зазначається в річній податковій декларації у порядку, визначеному статтею 179 ПКУ, крім спадкоємців-нерезидентів, які зобов'язані сплатити податок до нотаріального оформлення об'єктів спадщини, та спадкоємців, які отримали у спадщину об'єкти, що оподатковуються за нульовою ставкою податку на доходи фізичних осіб, а також іншими спадкоємцями – резидентами, які сплатили податок до нотаріального оформлення об'єктів спадщини.

При цьому слід зазначити, що нотаріус видає спадкоємцю-нерезиденту свідоцтво про право на спадщину за наявності документа про сплату таким спадкоємцем податку з вартості об'єкта спадщини (пункт 174.4 статті 174 ПКУ).

Враховуючи викладене, своєчасною сплатою військового збору є сплата його до нотаріального посвідчення договорів купівлі –

продажу нерухомого (рухомого) майна, об'єктів спадщини, посвідчення договорів дарування.

Водночас, згідно з вимогами пункту 172.4 статті 172, пункту 173.4 статті 173 та пункту 174.4 статті 174 ПКУ нотаріус щокварталу подає до контролюючого органу за місцем розташування державної нотаріальної контори або робочого місця приватного нотаріуса інформацію щодо видачі свідоцтв про право на спадщину, посвідчення договорів дарування, купівлі-продажу (міни) рухомого або нерухомого майна, включаючи інформацію про суму сплаченого податку в порядку, встановленому цим розділом для податкового розрахунку.

Оскільки дохід, отриманий фізичною особою від операцій з продажу нерухомого (рухомого) майна, спадщини (дарування), включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу, який є об'єктом оподаткування військовим збору, та своєчасна сплата такого збору здійснюється до нотаріального оформлення (у т.ч. видачі свідоцтв про право на спадщину, посвідчення договорів дарування), рекомендуємо нотаріусам включати до податкового розрахунку (ф. 1ДФ) інформацію про суму сплаченого військового збору.

Директор Департаменту

доходів і зборів з фізичних осіб

О.Р. Ревчук